

ВЛАДИМИР ПАЗОУРЕК

КРАЯТ НА СКИТНИКА

Превод от чешки: Мая Якимова, 1979

chitanka.info

I

Кичестите корони на старите букове бяха тъй близко една до друга, че образуваха почти непрогледен свод. Дори и по пладне, когато слънцето грееше най-силно, в гората бе тъмно. От изгрев до залез навсякъде цареше неизменен полумрак. Ако някой случаен слънчев лъч пробиеше гъстата мрежа от листа и клони и докоснеше земята, той си оставаше съвсем самотен.

Тъй като в буковата гора не растяха храсталаци, дивите животни не намираха достатъчно удобни скривалища и идваха тук само нощем. Въпреки всичко тук имаше живот, някои представители на животинския свят бяха обикнали сивата тишина на стария буков лес.

От сутрин до вечер в короните бе шумно, понякога гъмжеше от пойни птици, имаше сови и различни други пернати обитатели. Соколът и ястребът живееха тук открай време. И по земята спокойствието бе само привидно — по-голямо денем, несравнимо по-малко през нощта.

Около най-високия бук нищо не помръдваше, короната щедро се разпростираше и образуваше нещо като огромен чадър. Земята, на места обрасла с мъх, най-често бе гола или тук-там покрита с опадали листа.

Внезапно повея лек ветрец, докосна листата, сякаш ги опипваше с нежните си пръсти, после прелетя към полето и отново навсякъде настъпи мъртва тишина.

Най-после долу на земята, близо до бука, нещо мръдна едва забележимо и за най-проницателното и зорко око. Животинката беше сигурна, че никой не я е видял. Знаеше, че ако бъде все така предпазлива и не показва безразсъдно присъствието си, походът за храна ще свърши тъй добре, както вчера и завчера, както всеки ден в нейния живот.

Всъщност полската мишка досега винаги избягваше навреме неприятностите и се движеше тъй, че да не привлича вниманието на враговете си.

Щом уловеше нещо със зъби, тя бързо изчезваше с него в дупката, наследена от прародителите. Ходеше за храна и денем, и нощем, спеше само по време на почивките.

Буковите жълъди започваха да зреят и беше лесно да се намери някой от вкусните, преждевременно опадали плодове. Повечето се търкаляха наблизко до мишата дупка, най-много на около два метра. Какво като не са узрели или пък са ги нападнали насекоми — мишката не се отказваше нито от едните, нито от другите.

Колко пъти се завъртя непрестанно търсещата ѝ главичка, колко стъпчици, завои и връщания назад, докато плахото животинче стигне мястото, където лежах жълъдите. Всеки допир до някой лист, всяко невнимателно изшумоляване предизвикваха в мишката неописуем страх.

Връщаше се и пак излизаше, бягаше зигзагообразно на всички страни и отново се приближаваше към главната дия, като търсеше със страст на колекционер дребни горски плодове. Най-сетне зорките ѝ очи съзряха жълъд. Грабна го веднага с крачета, гризна черупчицата, но повече не се осмели и побягна с жълъда към дупката.

Измина метър, два, а от третия едва половината, когато по ствола светкавично пробягна див котарак. Дори не докосваше гладката букова кора. Разтвори остриите си, извити нокти още преди да скочи. Мощното тяло на хищника, дълго заедно с опашката повече от метър, допря земята с такава лекота, каквато трудно би могло да се опише.

Мишката се уплаши, изтърва жълъда и се опита да бяга. Втурна се към дупката, но котаракът я закри с гръб. Дясната лапа стигна мишката, но тя още дишаше. Въртеше се лудо и лекичко пицеше. Това бяха звуци на ужаса, на страха от близката смърт. След две секунди мишката се разтрепера и инстинктивно се опита с бягство да спаси живота си.

Каква безнадеждност, какъв безумен опит!

Щом дребната жертва, с която почти редовно дивите котки започваха ежедневния си лов, понечи да избяга, котаракът я сграбчи в лапи. Мишката се гърчеше от болка и озлобеният хищник я удари за последен път. Всичко останало трая само миг. След мишката гората отново потъна в тишина и никой не разбра за смъртта на дребното създание.

Добре започна старият хищник, но само една-единствена мишка бе твърде малко за стомаха му. Неговият дълъг опит на диво животно, неговите инстинкти, сили и жестокост — всичко това предполагаше успешен край в борбата за храна.

Щом котаракът излезеше на лов по тъмно, всъщност той продължаваше дейността, с която бе привършил на разсъмване.

Първото, което направи, след като мишката изчезна зад зъбите му, бе да се притисне към земята. Дълго се излежаваше така, прозяваше се, като примижаваше с клепачи и близваше от време на време козината си. После разроши с възрозовата си муцунка опашката си и измъкна предните си лапи. Котаракът кроеше планове за предстоящия лов. Той беше най-силният хищник в буковата гора. Единственото, което би могло да го сломи, бе гладът, но до жестокото гладуване имаше още доста време.

Незабележимо раздвижи малките си триъгълни уши — на около десет метра от него нещо шавна. Козината му настръхна и той изпъна задните си крака, готови за скок. Гръбнакът му се изви в дъга, зелените му очи засвяткаха. След няколко секунди се изправи и тръгна равнодушен към мястото, откъдето преди малко се чу шумът.

Насочените към определена цел ловкост, смелост и безпределна изостреност на сетивата щяха да допринесат за успешния резултат от лова. Ако на това място в гората наистина имаше животно, което котаракът искаше да измами, то повече от сигурно беше, че ще успее. Ноктите, които умееше да впива дълбоко в жертвата си, придаваха на лапите му учудваща лекота, а гъвкавото тяло се хвърляше тъй бързо, че на горската мишка не ѝ оставаше дори надежда за спасение.

Също като обитателката на дупката от най-високия бук в гората, сега в зъбите му попадна втора мишка. След нея котаракът измени основно начина си на лов. Вече не залягаше, не обмисляше планове, не се оглеждаше наоколо. Само вървеше и от време на време се затичваше из гората. С вирната опашка той вдигаше високо крака, сякаш постоянно се протягаше. Сновеше зигзагообразно между буковете, спираше се за миг и отново продължаваше да скита, като мислеше за следващата жертва.

До полунощ намери осем мишки. Всичките изчезнаха в стомаха му, където имаше място и за повече месо.

По небето се появиха звезди, месецът изпрати своята ласка към върховете на старата гора. Непрогледният мрак под короните на дърветата малко се разреди и лунната светлина проникна зад дебелия мрежа от клони и листа. Това не се хареса на котарака. Той се покатери на един бук и залегна в хлътнатината между най-близките до земята клони.

От съседното дърво се обади птица. Равнодушният котарак наостри уши, но не се помръдна. Това бе нощен хищник, току-що пробуден от сън. Последва дългото, по-силно изсвирване на млада сова.

Пернатият хищник, макар и да не беше надарен с качествата на дивата котка, бе доста предпазлив и се стараеше да не предизвиква излишен интерес у заобикалящите го животни. Както самият той диреше плячка, така можеше и да стане жертва на по-силен от него хищник. Досега совата не беше изпитвала тази сигурност в превъзходството си над останалите хищници, както дивата котка.

Съвсем безшумно крилата на совата се допираха до листата, както вълна залива вълната, потъвайки в безкрайната водна шир.

Совата не се спусна чак до земята. Хвърчеше ниско и изучаваше въздушното пространство. Когато шумът от крилата ѝ почти заглъхна, котаракът напусна убежището си и се затича към дървото, на което преди това бе кацнала совата. След няколко секунди се озова горе в короната, недалеч от жилището на птицата, и притихнал, зачака.

След няколко минути совата се върна. По природа и тя бе предпазлива, а инстинктът ѝ за самосъхранение я беше принудил след успешен лов да се приютява на по-безопасно място. Едва се намести в гнездото си — всъщност то не беше гнездо, а само натрупани едно върху друго клончета и листа — и котаракът се готвеше за новото си вероломство.

Ловкият акробат пазеше равновесие с помощта на опашката си, катереше се по клоните и внимаваше да допира с нокти кората на дървото колкото може по-безшумно, защото совата е птица с изключително тънък слух — усети ли нещо подозрително, веднага отлита. Горе, в короната, беше много по-светло, отколкото на земята, и котаракът трябваше да бъде крайно предпазлив и хитър, за да успее да се приближи незабелязано. На лунната светлина совата и част от короната на дървото се открояваха съвсем ясно, а това означаваше, че

птицата вижда поне на разстояние, от което се различаваше силуетът ѝ.

Последните крачки на котарака бяха рисковани. Такъв опитен и силен хищник като него, а ето че започна да се съмнява в успеха си. Клоните бяха тънки и се огъваха надолу. Котаракът се катереше като маймуна и най-сетне се отправи към средата на короната, където почиваше совата.

Когато замахна, той вложи в лапата и ноктите си такава сила, че да свърши всичко с един удар.

Совата забуха и отчаяно размаха криле.

Втората част от борбата продължи на земята, където совата падна, пърхайки с крила. Дивото животно се спусна след нея. Не можаха да я спасят нито няколко напразни скока, нито опитът ѝ да отлети, нито дивото бухане, с което внезапно и грубо събуди всички животни в буковата гора. С това тя само им напомни да бъдат предпазливи.

Котаракът спокойно тичаше по дирята, която тронаво пърхащата сова оставяше след себе си. Не обръщаше внимание на нищо друго, гледаше само към плячката. Когато тя тупна на земята, котаракът мигновено се стрелна към последното ястие от днешната си вечеря.

II

Хитрият владетел на буковата гора не беше от рождение такъв голям, вечно преследващ и безшумно стъпващ хищник, от очите на който не убягваше и най-малкото мръдване, а от ушите — и най-лекият шум. Някога и той беше игриво коте, което с изплашени очи поглъщаше чудесата на природата и непрестанно въртеше любопитната си главичка. От това време бяха изминали поне пет години.

Майка му, дивата котка, си беше намерила леговище не сред гората, а близо до една клисура, където имаше достатъчно свободно място за първите игри на малките, за първите им самостоятелни разходки и уроци по лов.

Гората вече ухаеше на настъпващото лято, буковете стърчаха царствено и неподвижно. Сивите им дънери блестяха в потока слънчеви лъчи, а гъстите листа на богато разклонените корони, приличащи на огромни букети, светеха като изумрудови.

По земята цъфтеше синя тинтява, малко по-надалеч зрееха златните цветове на лютичето, в гъсталаците мъхът стигаше толкова нависоко, че скриваше движещия се хищник и приятно охлаждаше краката му. Още несръчното котенце обичаше да се лута из високите посеви, чиито крехки класове шумоляха само щом се допреше до тях. Никак не обичаше местата край потоците, обрасли с папрат, където вечната влага дразнеше муцунката и кадифените му, нежни лапички.

Беше му много по-приятно да се припича на слънце. Можеше по цели часове да спи или да дреме с примижали очи. Обичаше топлината и наблюдаваше ягодите или гъбките, които се появяваха сякаш изведнъж пред очите му. Щом ги близнеше с езиче, то се обръщаше с отвращение и предпочиташе да забие слабичките си нокти в пръстта.

От време на време наблюдаваше някоя пеперуда, чието трепкащо летене дразнеше котешката търпеливост. Напразно скачаше не само след пеперудката, но и след жужащата дива пчела, която не успяваше

да улови. Щом майка му донесеше храна, той забравяше ловните си неуспехи и лакомо се нахвърляше върху нея.

На другия ден котето се промъкна по-надалеч от леговището и забеляза дълга тъничка животинка, която се припичаше на гладката скала. Бавно, съвсем предпазливо допълзя до мястото, където лежеше гущерчето. То спеше. Замахна с лапа към опашката му, впи нокти в нея и щом гущерчето уплашено се дръпна, опашката му остана в котешката лапа.

Понякога обстоятелствата го принуждаваха да наблюдава двубоя между безстрашната си майка и някоя лисица. Със своите още неукрепнали сили то не можеше по никой начин да вземе участие в битката, от която майка му винаги излизаше победител.

Веднъж лисица беше проследила едно зайче и го захапа за врата. Дивата котка зърна това отдалеч и веднага се нахвърли върху лисичата плячка. Известно време спориха за злощастното зайче, после котката впи зъби в лисичето гърло и не го пусна, докато кумицата не се предаде и не се повлече към гъсталака с наведена глава.

Котето изгуби майка си при необикновени обстоятелства. Един летен ден, такъв като всички предишни, то запълзя по майчините следи с надежда само да хване нещо или да срещне дебнещата си майка. В същия миг с крясък се обади изплашена сойка, която винаги предупреждаваше горските обитатели за идващата опасност.

След няколко минути на пътечката, която водеше точно до изгнилия дъб, излязоха някакви странни същества. Котето се скри в хралупата на дъба и ги наблюдаваше, без да шавне. Двукраки, с триони и секири, те оглеждаха дърветата едно след друго и стигнаха дъба, където беше котешкото леговище, родното място на малкия. Рязаха с трион, докато старият дъб рухна на земята, и котето завинаги остана без свой дом.

Толкова се изплаши, че побягна навътре в гората. Забрави за майка си и започна да живее свободния живот на хищник, който винаги ще се справя с трудностите и може да мине без чужда помощ.

Скитането продължи чак докато порасна и щом настъпи есента, той бе станал вече съвсем голям. Хищникът се различаваше от другите котки по това, че беше по-силен и по-смел от тях.

III

Цветът на козината му почти не можеше да се различи от цвета на буковия клон, на който по съмнало спокойно си легна. Черни и сиви лъскави ивички от по-твърда козина се редуваха успоредно от челото му към ушите. Там ивичките се сливаха в две, а на гърба му вече излизаше само една, която минаваше по цялото тяло и през горната част на опашката му.

Нежни лъчи проникваха на струи през клоните на буковете и още по-нежни се плъзгаха по тялото на легналия котарак. В този миг той беше някак неотделим от гората, от дебелиите клони на дърветата и тъмната пелена на земята. И за най-зоркото око бе невидим. Може би само червено-жълтата му муцуна с възрозово носле можеше да се различи, и то съвсем отблизо.

Щом хищникът след нощно оживление сядаше на някой клон, това означаваше, че няма да се отдаде на дълбок сън. И мъркането, и съдържаните прозявки показваха, че има на ума нещо по-приятно, отколкото да проспие идващия ден.

Успешният лов вля толкова нови сили в тялото му, че днес можеше да си позволи повече — ще използва своята енергия за нови приключения.

Козината му настръхна, сякаш планът беше вече готов, той се прозина широко, няколко пъти прекара лапа по мустаците си и се изгърби. Изведнъж бавно, с достойнство на владетел, се отправи към дънера. Опашката му се развяваше зад него като знаме. Неговите стъпки с нищо не напомняха скорострелния бяг, с който се впускаше на лов. Макар и да държеше главата си леко встрани, котаракът се стараеше колкото е възможно да забавя крачките си. Притискаше светложълтия си корем в кората на дървото и забиваше дълбоко в нея остриите си нокти.

Застанал зад корените, той се огледа наоколо, но земята не го интересуваше. Повдигна нагоре глава, сякаш задуши като куче. Всъщност той жадно вдишваше свежия утринен въздух. После затича

с умерено темпо. Ако бягаше в тази посока нощем, сигурно би имал предвид всички възможности за лов, но сега дори и не мислеше за плячка, освен ако не се втурнеше насреща му.

Храната ставаше все по-оскъдна и това го принуди да напусне буковата гора. Може да се каже, че от пролетта насам беше излапал тук всичко, което можеше да се яде. Извърши добра работа, като излови почти всички мишки, а те бяха над сто, и избяга още много други дребни обитатели на гората. Сега настъпваше есента и за да увеличи запасите си от тлъстини, трябваше да промени района и да намери ново, по-богато място за лов.

Зад буковата гора се простираше голямо сечище. Природата тук беше съвсем различна. Ослепителната слънчева светлина, която заливаше сечището, нахлу тъй рязко в зениците на котарака, че той притвори клепачи и затича слепешката. До ноздрите му достигна ухание на ливади, из късните летни цветя гъмжеше от жужащи насекоми. Слънцето силно припичаше. Котаракът се изгуби във високите посеви. Искеше му се да си полегне и да поспи, но друга сила, инстинктивно по-голяма, го тласкаше напред.

Първият път се спря по-задълго, защото близо до временното му леговище кацна нищо неподозиращ дрозд. Котаракът бе обхванат от ловна страст и затова предпочете атаката пред съня. Високата трева му пречеше да се хвърли направо. Отмести се малко по-напред, за да не разклати стъблата и птицата да не усети близката опасност.

Когато дроздът го видя, вече беше късно. Все пак понечи да хвъркне, но едновременно с него литна и ловкото тяло на неумолимия хищник. Ако можеше да си спомня, поне тъй, както понякога това се отдава на вълците или кучетата, сигурно котаракът би си спомнил за детството. Тогава майка му го учеше да лапа малки птиченца. Хвърляха се заедно върху полузашеметените пернати животинки и в див танц ги събаряха с лапи на земята. Това приличаше на игра.

И сега в поведението на котарака имаше нещо подобно, но разликата от чирашкия лов в далечното минало се състоеше в придобитото му умение за атака. Игривостта вече не беше присъща на опитния хищник. Той се хвърляше върху жертвите си с разчетена хладнокръвна сигурност и вероломно. Безпощадно нанасяше удар след удар.

Зад сечището растеше върлинак, из който като тънички свещи стърчаха млади иглолистни дървета и хвърляха тесни сенки по земята, покрита с иглички.

Черните котешки лапи за пръв път след толкова дълго време отново тичаха по меки килими. Нима старият чревоугодник няма да опита това удоволствие?

В гората хукна по-бързо, отколкото из сечището.

Изведнъж гората се сгъсти — боровете тук се смесваха с дъбове и брезички, с елши и върбалаци. Сухите листа шумоляха под котешките лапи като весел съпровод. След малко пред очите му се откри песъчлив хълм, до него втори и трети. Краката му затънаха в мекия пясък, което хищникът не намираше за неприятно. Подгъна крака и сви тялото си колкото му бе възможно. Гърбът му заприлича на гърбица на камила.

Самонадеяният, надменен хищник все имаше грижи. Както повечето диви котки, кожухът му бе пълен с бълхи. Хоботниците го мъчеха и денем, и нощем. Често, понякога по цели часове, котаракът трябваше да се занимава с прогонването на тия досадни паразити, ловеше ги със зъби и нокти, но не бе успял да се отърве съвсем от тях.

Сега отново седна и започна да се чеше между ушите, по корема и опашката. Там беше най-трудно, защото дългата козина пречеше на зъбите да стигнат до кожата. Пясъкът беше отлично средство за облекчаване на сърбежа. Котаракът легна по гръб и като се търкаляше във влажния пясък от страна на страна, редуваше премятанията с чесане и гризане.

Спокойно излезе на най-близкия хълм и дочу крясъците на диви патици. Наближаваше мястото, което щеше да му предложи много повече храна, отколкото буковата гора или сечището. От опит знаеше, че птици с подобен крясък живеят близо до вода. Впусна се в луд бяг и никак не забелязваше, че почвата, по която тича, става все по-мека и по-мокра. Дори тук-там се показаха локви.

Песъчливото възвишение с ниски хълмчета сега изглеждаше друго. Голата, обрасла със самотни храсти земя водеше към върбовата горичка. Млади и стари върби с клонки, увиснали към земята, стояха неподвижно като фигури на жени със забрадки.

Котаракът посрещна промяната възторжено. Намали ход и вместо в права посока криволичеше от дърво на дърво. Вървеше през

горичката като из мрачна зала, чиито сводове бяха засенчени със завеси от върбови пръчки.

Патиците отново се обадиха. Носът на хищника все по-осезателно усещаше влагата, най-сетне пред очите му блесна водната повърхност на езеро. В синята вода растяха острици, ветрецът си играеше с тънката им мрежа. Макар че хищникът крачеше много предпазливо, патиците го откриха.

Недалеч от гъсталака изскочи сръндак. Котаракът се изплаши и се притисна към земята. Повдигна се, когато наоколо отново надвисна тишина.

От всички страни на езерото се заобаждаха патици. Котаракът видя как цяло ято изхвъркна от тръстиката. Гледаше едрите, охранени птици, които му се изплъзваха точно пред носа. Завладя го дива страст да хване някоя от по-младите, тъй като по тромавото им летене хищникът разбра, че отиват в убежището си.

Дотича до езерото и тръгна да разгледа крайбрежната растителност. Стъпваше предпазливо. От време на време спираше и с интерес наблюдаваше богатия живот при езерото.

Тук отново съгледа семейство диви патици. Те пръскаха лудо вода, сякаш си играеха. След малко се натъкна на една водна кокошка, която се гмуркаше. Испита огромно желание да се хвърли във водата. Ловната му страст нарасна още повече, щом видя един гмурец. Птицата се люлееше на повърхността и гледаше котарака. Неговите крака затънаха в тинята и козината на корема му беше изкаляна. Все пак не се хвърли към пляката, сякаш не знаеше как да се справи с водата. Кроеше план да сграбчи някоя от птиците, които бяха тъй близко и едновременно тъй далеч, че не можеше да ги стигне дори и с голям скок.

„Гъррр, гъррр...“ — обади се уплашено гмурецът, обръщайки се с гръб към котарака. „Гъррр“ — изкряска той още по-силно, за да предупреди останалите птици за идващата опасност.

Котаракът беше отличен плувец, но се страхуваше, че така няма да улови нищо. Отдавна не беше чувствал тъй болезнено своята безпомощност — природата не бе справедлива към него. Имаше силни крака, страшни нокти, безмерна ловкост, но не можеше да полети във въздуха. Беше много по-хитър, по-опитен и по-находчив от птиците, но засега не знаеше как да ги пипне. В гората изчакваше, докато птицата

паднеше на земята, и чак след това се хвърляше отгоре ѝ. Сега се страхуваше, че всяка ще хвъркне, преди той да доплува до нея.

Навлезе още по-навътре в тинята, така че се подаваха само гърдите и главата му. Промъкваше се ядосан напред с твърдото решение да извърши, ако се наложи, дори и голяма глупост, когато пред него изникна сива глава с дълъг, островръх нос.

Никога не беше виждал такова животно, но си спомни, че прилича на плъх. Ондатрата, изплашена от дивата врява на патиците, видя котарака и понечи в същия миг да се скрие.

Патиците явно се готвеха за полет на юг. Може би щяха да тръгнат още утре, а можеше и след седмица, след две. Подготовката за прелета на птиците траеше по-дълго и техните „лудории“ пречеха в работата на спокойния строител на остроумните водни сгради, които трябваше да бъдат завършени преди първия студ.

За ондатрата котаракът не знаеше нищо. Видя плячката пред себе си и се хвърли върху нея. Силният гризач все пак не изгуби самообладание. Макар да не беше хищник, нямаше навик да отстъпва пред опасностите, дори често нападаше пръв.

В мига, когато котаракът с изкаляна лапа замахна към ондатрата, тя рязко се хвърли насреща му. Мъчеше се да захапне лапата му, с която той се крепеше в тинята. Котаракът пръхтеше от гняв и удряше противника си, но изведнъж се отпусна, защото ондатрата беше впила зъби по-дълбоко, отколкото той можеше да понесе в разгара на битката.

Борбата трая няколко минути. Неизгоден за котарака се оказа теренът, на който премина сражението. И когато най-сетне победи, той излезе от бойното поле с изранено на няколко места тяло.

IV

Лятото вече подаваше ръка на есента, а утрините и вечерите при езерото навличаха прозрачните одежди на въздушните пари, които меняха цвета си според слънцето. Сиво-синята мъглявина над водната повърхност, веднъж гъста, друг път по-рядка, сутрин бе оцветена в розово и най-последно в златисто. Вечер ставаше обратното. Залезът облагваше водните изпарения в червеникави оттенъци и воалите мъгла побеляваха, сякаш бяха поръсени с мляко.

Съвсем различни от буковата гора бяха условията за живот на дивата котка. В тъмния лес цареше тишина, там често и вятър не проникваше през дърветата, а при езерото беше оживено още преди да се съмне. Дори и при най-слабия ветреца, който духаше над водната повърхност и многократно я набръчкваше през деня, се разшумоляваха нагъсто избуялите острици и папур. И най-нежният полъх разклащаше крехките стъбла и те предаваха вълнението си нататък по водната шир.

От изгрев до залез над езерото се носеха безброй птичи гласове, жабите квакаха най-силно привечер, когато над водата застанеше червеникавото кълбо на слънцето. Кътчетата ехтяха от монотонни концерти в привидно еднакво и не съвсем нежно звучене. От време на време внезапно се обаждаше двойка дърдавци и дивите патици, водни кокошки и гмурци не им оставаха длъжни.

Ако не беше това богатство, което езерото предлагаше на котарака, той отдавна би заминал оттук, но инстинктите не му позволяваха да напусне преждевременно изобилната празнична трапеза.

Колко труд му струваше, докато се научи да открива гнездата, грижливо скрити в непристъпни, усамотени места на езерото. Що път извървя, що наблюдения направи, докато разбере къде се крие плячката, къде изчезва и откъде го наблюдава!

Не беше лесно да плува на зиг-заг, да затъва в блатата и да се промъква между острицата и заплетените като лиани водни треви, от чийто лабиринт краката трудно излизаха на сухата земя. Скривалището

на жертвата, което днес откри, трябваше да нападне чак през нощта, щом птиците се приютят в гнездата си.

Природата обаче беше надарила тия наглед беззащитни птици със зорка бдителност и всички обитатели на старото езеро вече знаеха, че между тях се е появил неприятел, и все гледаха да избягват срещите с него.

Колко пъти, точно преди да скочи, котаракът трябваше да се свие в блатото или във водата съвсем близо до птичите гнезда! Дивите патици и гмурците имаха навик да въздишат по време на сън и това дразнеше котарака.

Нощните звуци на водните птици възбуждаха апетита му за крехко патешко месо и едновременно с това го принуждаваха да бъде предпазлив. Пък и не беше толкова хитър, за да разбере дали плячката спи или дебне.

Новото убежище го привличаше сутрин и вечер с друг вид лов. В западната част на езерото започваше песъчлив канал, който в продълговат залив образуваше нещо като отделно езерце. Скоро, след като се засели при езерото, котаракът съзря във водите му златистите пъргави тела на шарани и каракуди. Не му се случваше за първи път да намира тия люспести обитатели на водите. Спомни си вкуса на рибешко месо, но да се хване плячка, която беше защитена от водата и умееше да изчезва в дълбочините, не беше проста работа.

Даже и за човек, надарен с опит и рибарски принадлежности, това не беше лесна задача, а още по-неизпълнима бе за хищника, който имаше само зъби, нокти и ловкост.

Котаракът умееше да плува добре и беше доста издръжлив, но риба можеше да улови само в плитчините. Затова по цели часове търсеше удобни места, където най-лесно щеше да я нападне. Едно от тях беше кътче в залива, обградено от песъчлив нанос.

Там той сядаше, търкаляше се и дълго време втренчено гледаше във водата. Веднъж забеляза как шарани бавно плуваха с неподвижни опашки и със стърчащи над повърхността гръбни перки. Тъкмо вече се готвеше да се хвърли върху най-близкия, когато внезапно между люспестите ленивци се появи щука. Тя връхлетя така енергично, че котаракът се изплаши от разбунтуваната вода.

Откритието, че във водата се беше появил разбойник от света на водните хищници, не му донесе особена радост, но трябваше да се

примири. Извлече си поука, че има животни, които знаят да ловят риба по-добре, отколкото той можеше. Лежеше върху пясъчния нанос и наблюдаваше птицата с приказно оцветени пера, която се люлееше на повърхността и втренчено гледаше надолу към дълбините.

Едрата чапла беше знаменит риболовец. Начинът ѝ на лов се харесваше на котарака. Все пак тежкото тяло на дивата котка не можеше да се сравни с лекотата на чаплата.

Същото чувство изпита и когато видя над езерото да кръжи хищник, доста по-голям от птицата в нежно зеленикавия фрак. Тръстиковият блатар след дълго кръжене се спускаше в острицата с такава сигурност, сякаш жертвата стоеше върху твърда земя.

Дивият, предупредителен крясък на пострадалата, обхваната от ужас водна кокошка, разбуди всички обитатели на езерото. Пръв се обади гмурецът, после над водата прелетяха няколко патици, други пък се спуснаха към близката поляна.

Котаракът видя как пернатият хищник се издигна във висините, носейки жертвата в клюна си. Дояде му се месо от риба и при първа възможност се хвърли във водата.

Удари едно малко шаранче, то се обърна, потръпна от главата до опашката и се опита да се скрие в по-дълбокото. Котаракът, без да губи нито миг, удари рибата с другата лапа и я повлече към брега.

Шаранът се мъчеше да се изплъзне назад към езерото, мяташе се, но котаракът го удряше при всеки опит за бягство. Когато най-сетне рибата изпъна тяло и мърдаше само с уста и хриле, котаракът разкъса гръбнака ѝ и лакомо загълта прясното месо.

При рибните остатъци най-често идваха дребни животни. Веднъж котаракът зърна мишка, след това — нутрия, а последния път видя невестулка да огризва рибните кости и перки. Невестулката изчезна навреме, а нутрията котаракът дори и не забеляза. Само полската мишка попадна в лапите му.

V

Цели два дни около езерото не се случи нищо, което да наруши спокойствието на котарака. И тук той се чувстваше господар, както в буковата гора.

В една мъглива утрин долетя кучешки лай. Отначало самотен, към него после се присъединиха и други. Приглушеното джавкане на кучетата се приближаваше от тази част на езерото, която той не познаваше добре.

Къде се изгуби тишината на есенните поляни? Котаракът се послуша и бързо се шмугна в тръстиката. Спря се при корените на върбите, където беше сухо и докъдето неприятелят не можеше да стигне.

Но как само се лъжеше горкият, колко погрешно разбираше всичко!

Та той не разпозна човешките гласове — всъщност кучетата придружаваха своите въоръжени с пушки господари. Изведнъж по тяхна заповед те се хвърлиха във водата, провирайки се между тръстиковите стъбла и водни лилии.

По пътя им отвсякъде изхвъркваха водни птици, най-често диви патици, с които езерото бе сякаш претъпкано. Ловците стреляха по тях, кучетата се спускаха към мъртвите птици и ги изнасяха на брега.

Изстрелите изплашиха котарака повече от лая на кучетата. От кучетата той не се страхуваше и нямаше да им се даде, но човекът с пушка носеше смърт.

Страхът принуди котарака да стои неподвижно в скривалището си. Да побегне към откритото място пред цевите на пушките би означавало да отиде на сигурна смърт, да се втурне към водата — същото. Щом обаче кучето наближи и го подуши, борбата щеше да започне.

Инстинктите на хищниците са по-силни от техните неопределени, неясни и накъсани представи. И сега именно

инстинктът за самосъхранение хвърли дивото животно почти в ръцете на смъртта.

Един от пойнтерите с дълъг косъм наближи котарака и още преди да го беше подушил, хищникът се запромъква към водата. Пойнтерът изджавка и кучетата се спуснаха след бягащия котарак. Когато първият пойнтер стигна до върбата, котаракът вече беше при залива.

Алеята от дървета шумеше от утринния полъх и хвърляше по развълнуваната водна повърхност трепкащи сенки. Котаракът бягаше между стволовете по плитчината до брега, когато изведнъж отекна изстрел.

Усети остро парене на задния крак, но не се спря. Обезумял от страх, понечи да се изкачи на най-близката топола, но не успя и продължи да тича. Проехтя втори изстрел и съвсем близо до очите му хвъркнаха във въздуха няколко парчета чим.

Отново се чу лаят на кучетата. Хайката сега преследваше дивата котка и джавкането бе много по-силно в сравнение с лова при езерото.

Раненият котарак се изгуби от погледа на преследвачите. Приюти го гората, която започваше на няколкостотин крачки от езерото. Той се покатери на едно дърво, после припълзя до следващото, което бе изкоренено, и с големи скокове изчезна в гората.

Съдбата бе благосклонна към него. Скалистият терен, покрит с влажен мъх, изтриваше миризмата от стъпките му тъй грижливо, че и цяла глутница от кучета не би се ориентирала по тях. Когато се вмъкна в пролуките между едрите камъни, големи колкото едноетажни къщурки, той откри естествени дупки навътре в земята. После спокойно легна върху сухата пръст и притвори очи.

Уморен и с болезнени рани, причинени от сачмите на неизвестния стрелец, той заспа дълбоко.

VI

Изминаха няколко дни и котаракът се излекува. Близа кървавите си рани от сачмите, докато те заздравяха и зараснаха. Около сачмата, която беше останала под кожата, се образува гнойна рана. Другите сачми останаха в мускулите, а две се бяха загнездили над бедрената кост. Точно те причиняваха доста дълго време болки, но най-сетне и от тях не остана следа. Хищникът, който водеше толкова суров живот, все пак не можеше да отстъпи пред такава дребна рана, но затова пък много отслабна. Няколко дни не излезе от скривалището си под камъните и не беше дори помирисал нещо за ядене. Хората и кучетата го бяха стреснали. Страхуваше се от тях през цялото време, прекарано в усамотение.

Щом се надигна, сякаш забрави за отминалите неприятности. Тръгна към гората и макар че краката му, особено в началото, не го слушаха добре, както преди, движенията му бяха придобили енергичност и бързина.

Първият лов след продължителното гладуване беше едно зайче. Всъщност жертвата видя навреме неприятеля и се плъзна в дупката като по масло, но котаракът познаваше тактиката на тези едри гризачи и бързо се справи с него. Сядаше пред дупката и чакаше, докато се покаже заек. Скачаше първо към дупката, а после върху заека. Това се повтаряше няколко пъти през седмицата.

Склонът, гъсто обрасъл с елши и брезички, се обитаваше от много полски мишки. Котаракът започна да ги изтребва, но самата природа попречи на лова му. Изведнъж по опадалите листа се появи снежен пращец и мраз скова глинестата почва. Мишките престанаха да се появяват така често, както досега, а и зайците много рядко напускаха дупките си.

Зле свърши катеричката, тръгнала рано-рано да събира жълъди. Доста дълго и внимателно тя разглеждаше всичко около дървото, на което прекарваше нощите си, но погледът ѝ не можа да проникне през малиновите и къпиновите гъсталаци. Котаракът дебнеше дано

рижавата скокливка направи някое непредпазливо движение и цели десет минути лежа притиснат към земята. Катеричката се спусна леко надолу и той моментално се хвърли върху нея.

След няколко богати улова котаракът закопня за почивка. Откакто го сполетя нещастieto при езерото, той предпочиташе безопасните скривалища в изгнилите дървета, дупките под скалите или лисичите леговица. Лисиците не търсеха по-постоянни убежища и не тъгуваха за предишните. Затова пък един саможив язовец с достатъчно запаси от тлъстини за зимата довършваше последните приготовления на своето хубавичко, удобно жилище.

Котаракът се натъкна на следите му, когато реши да напусне една от най-гъстите и големи гори във Велка Фатра и да поскита по-нататък на запад. През целия ден наблюдаваше язовеца и не тръгна след него към дупката му дори и през нощта. Това не беше по строгите правила на лова, но вероятно той си беше наумил да дойде за язовеца чак на другия ден, на разсъмване. Снегът валеше още по-силно и котаракът се промъкваше през дългия коридор към дупката на язовеца, към леговицето му.

Язовецът обаче, предусетил опасността, се впусна да бяга с всички сили. През съседната дупка той се шмугна в гората и се отправи към най-близкия гъсталак. Ако беше по-дребно животно, като заека например, можеше да си остане в своето жилище. Силният котарак нямаше да нахълта след него и щеше да чака, докато непредпазливото животно предпочетеше храната пред смъртната опасност. Сега язовецът не можеше да избира. Леговицето му беше доста просторно и дупките бяха толкова високи, че през тях можеше да се промъкват и враговете му.

За миг язовецът се поколеба дали да не се хвърли срещу котарака и да се защити със силната си муцуна и дългите си нокти, с които изгребваше пръстта. Но колко смешна е била тази представа, че би могъл да се защити от неприятел, десет пъти по-силен и двадесет пъти по-бърз от него!

Надеждата му за успешна съпротива в дупката беше много помалка. Там котаракът щеше да го удуши, а през гъсталака поне за известно време можеше да се промъква и да търси спасение.

Когато стигна до едно открито място в гората, котаракът вече го очакваше. Язовецът не се изплаши. Котаракът трябваше да върви след

него из бодливите храсти, което много го ядосваше. Разярен, той пълзеше по корем, за да не закачи кожата си в тръните, и навеждаше ниско нежната си муцуна.

Не можеше да прости на язовеца, загдето го прекара по този път. Щом доближи клетото животно, той започна да го дърпа и му нанесе смъртоносния удар. Уловът си струваше труда и котаракът скри от тлъстото месо за още няколко дни. Присвои си и хубавия дом на клетника близо до големия дъб. Замина, когато снегът започна да затрупва гората и по току-що падналия сняг лесно можеха да се открият заешки пътечки, следи от елени и диви прасета. Котешките стъпки ясно се очертаваха и за него дойде мигът, когато стана необходимо да се пази от своите врагове.

Точно по това време все по-често си спомняше за неприятната среща с човека и неговите кучета. Сега през деня спеше дълбок сън, а на лов излизаше само нощем.

Веднъж заската към селото. Отначало се колебаеше дали да го заобиколи или да тръгне по пътищата, по които ходеха хората. Както лежеше в засада на около тридесет метра от къщите, върху бялата пелена видя черно петно. Козината му настръхна, не се поколеба и направо се спусна.

От мига, когато подскочи от земята, до мига, в който цапна с лапа черната домашна котка, измина секунда. Нападнатата котка яростно съскаше, виеше от страх и се влачеше по корем. Странно, но котаракът ѝ позволи да се отскубне.

На другия ден хората различиха следите на хищника и се приготвиха да му одерат кожата, но хитрецьт не чакаше да го пипнат и навреме изчезна.

VII

Природата навличаше зимната си премяна и за животните по полята, при водите и из гъстите гори идваше тежко време.

Човекът, който при есенното ловуване не щадеше отделни екземпляри от едрия дивеч, сега по всякакъв начин се стремеше да помогне на полезния дивеч. Носеше храна, преди всичко на едрия, но и на дребния полезен дивеч. Колкото повече се грижеше за животните, толкова по-настойчиво преследваше хищниците, които заедно със суровото годишно време върлуваха повече от вихрушките, снеговете и мразовете.

От началото на зимата дивият котарак с нарастваща загриженост наблюдаваше следите на едрия дивеч, на по-дребните гризачи и птици. Упорито вървеше от старото си убежище в източната част на Велка Фатра на запад. Около Коледа стигна границите на Моравия. На места беше единственият едър хищник из обширните гори, другаде пък виждаше следи на дива котка. Няколко пъти откри рис, по-често попадеше на лисичи следи, а веднъж му се мярна и вълк.

Там, където не се чувстваше съвсем безопасно, той грижливо си издирваше скривалища. Гледаше да не се приближава не само до човека, но и до друг хищник, с който трябваше да започне борба на живот или смърт. Това се отнасяше най-вече за среща с рис или вълк, защото и те се местеха от изток на запад, от по-бедните към по-богатите с храна местности.

Дебелият кожух пазеше тялото му от студа, но непокритите с козина места по главата му мръзнеха. Нежни ледени кристалчета полепваха по мустаците, миглите и носа му. Понякога студът покриваше муцуната му с ледена черупка и снегът, останал в козината при пълзенето, не се топеше, а се полепваше по кожата.

Денят не се различаваше много от нощта. Развиделяваше се късно, към пладне небосклонът се покриваше с възрозови сияния, а следобед цветът му бързо избледняваше, докато напълно се слееше в

сивия мрак. После целият край потъваше в безкрайна тъмнина, в дълбока зимна нощ.

Снегът се трупаше непрекъснато. Имаше дни, когато розовият оттенък на небосвода изобщо не се появяваше и посред бял ден горите тънеха в сива тъмнина и мраз.

Гладните нощи идваха една след друга и самотният скитник трябваше да продължи през деня, докато изрови от замръзналата земя мъртва мишка или след дълги усилия успее да хване вкочанясало птиченце.

Недостигът на храна усилваше жестокостта на всички хищници. Те бягаха за плячка, криеха се от човека, преследваха животните, които, гонени от инстинкта за самосъхранение, се втурваха към труднопроходимите гъсталаци.

Веднъж котаракът попадна на неприятел. Беше кокалест лисугер, който се криеше между едрите камъни. Щом видя котарака, лисугерът се притисна към земята и козината му настръхна. Поотвори муцуна и застрашително заскимтя. Козината по гърба на котарака също се наежи и той вирна опашка. Известно време се гледаха един друг, в очите на котарака святкаше зелено-сив огън, а в очите на лисугера — нещо като добродушна предизвикателност. Макар че бяха твърде отслабнали, двете животни имаха красив цвят на козината и таяха в себе си известни сили.

Щом лисугерът застана на крака, като предизвикателно скимтеше, котаракът със светкавична бързина скочи напред. Опита се да впие зъби в шията му, но лисугерът побягна. При този неопределен скок той се оказа подготвен и удари врага с лапата си.

Яростта му все повече нарастваше и кипеше неукротима. Легна върху снега и замига с очи. Лисугерът не можеше да направи нищо по-добро от това също да легне.

Сега съперниците се гледаха един друг по-дълго, отколкото в началото. Скимтяха и всеки се готвеше да задуши другия или пък просто да се оттегли от полесражението.

Котаракът наблюдаваше муцуната на лисугера, реши да я стисне със зъби и в същия миг се нахвърли. Лисугерът и сега се отскубна, но не толкова далеч, че да избегне зъбите му. Той ловко се изви и подгони котарака, стигна го, но не го уплаши кой знае колко.

Двете животни яростно заскимтяха. Котаракът побягна на няколко крачки встрани — може би за да избегне следващия удар. Лисугерът легна за трети път на земята и козината му настръхна. След малко бавно запълзя напред. Ако котаракът вече бе изгубил интерес към борбата, то лисугерът не мислеше да се отказва. Заскимтя, хвърли се върху котарака и ухапа ухото му. Смачка го като парче хартия и кръвта потече още по-силно, отколкото от ранената му муцуна.

Котаракът се дръпна назад, повдигна високо гръбнак, но опашката му увисна между краката. Лисугерът отново се нахвърли, котаракът още по-бързо започна да отстъпва назад, но го цапардосаха по носа. Тогава котаракът прояви по-голяма ловкост и с мощен подскок се обърна срещу лисугера, който заскимтя от болка. Котаракът бе върху гърба му и лисугерът усещаше острият тесли, забити дълбоко в месото му. Не можеше да го свали от себе си, освен ако самият той се обърнеше по гръб. Понечи да се превърти, но не успя да се освободи. Противникът сега бе отдолу. Лисугерът усукваше гръбнак, но котаракът не го пускаше. Зъбите му се бяха впили в лисичата шия като клещи!

Кръвта от котешката муцуна беше опръскала кожата на лисугера на много места. Котаракът отново усещаше вкуса на лисичата кръв. Моментното превъзходство и надеждата, че смелият враг можеше да стане богата плячка, насърчаваха твърдото му намерение да не го пуска.

Лисугерът, обхванат от желание за живот, притискаше тялото на противника в снега, мятеше се все по-енергично и се напрягаше да хване с лапи задницата на котарака.

Минутите минаваха. Лисугерът усети умора, безкрайните движения изчерпаха силите му, губеше кръв. Чувстваше как котешките тесли се забиват все по-дълбоко. Котаракът не обръщаше внимание, че муцуната му е пълна с козина, но трябваше да диша така, че да не се задуши. Поотпусна само за миг и моментално загриза по-навътре.

Тежкото му тяло се залюля и за секунда задницата му се плъзна от гърба на лисугера. Точно това бе нужно на противника. Той бързо се сви на кълбо и ухапа котарака в хълбока. Отначало котаракът не можа да се окопоти и поиска да се отскубне от зъбите на неприятеля, но те държаха здраво. Само след миг хищниците вече се търкаляха на кълбо, вкопчени един в друг, размахващи крака във въздуха.

Котаракът никога досега не бе изпуснал ухапаното месо, а лисугерът не беше способен на подобна глупост. Сега обаче те не бяха плячка един за друг, а равностойни съперници. Двете животни мечтаеха за победа и двете искаха да се освободят със същата тази смела решителност, с която всеки готвеше смъртта на другия.

Зъбите на котарака стискаха като стоманени клещи. Колкото по-лакомо и нетърпеливо лисугерът разкъсваше хълбока му, толкова по-безпощадно котаракът вливаше теслите си в гърлото на противника. Лисугерът направи нов опит да се изплъзне, но не успя. Под тежестта на чуждото тяло и поради собствена слабост той сви предни крака и зъбите му поотпуснаха ухапаното месо.

Напрегна всички сили, за да стане. Това се оказа невъзможно. Бясно заскимтя и се разтресе от страх.

В тихата, зимна гора се чу леко изпукване и последен стон възвести края на лисичия живот. Необикновената драма приключи. Над гората отново надвисна тишина. И тази случка завърши по силата на природния закон.

VIII

За няколко седмици котаракът измина в западна посока още десет километра и прехвърли източната граница на Моравия.

Заобикаляше села, прекосяваше замръзнали реки и потоци. Понякога се застояваше по два дни в гората, пълзеше из нивите с надежда за по-добра плячка и по-благоприятно място за лов. Котаракът не вървеше равномерно като чергарите, в похода си на запад той нямаше постоянството на рисовете, не можеше да премине толкова път като вълка — без минутка отдых. Скита цели месеци и разстоянието, което измина след раздялата с буковата гора, беше наистина внушително.

Зимата още не беше преминала. Най-добре беше да се промъкне в някое изоставено леговище и да прекара там безкрайни часове на спокойствие и топлина. Доброто скривалище и надеждата за благополучен лов обикновено го принуждаваха да остане в някое случайно леговище по цели дни.

През тази зимна нощ, малко по-топла от предишните, той си мислеше, че ще хване нещо. Седна пред леговището, загледа се в тъмнината и се ослуша. Наостри уши, защото му се стори, че отнякъде наблизо долита тихото врецене на заек.

Звукът се повтори и възбуди сетивата на котарака. Той бавно стана, прозина се и се напрегна да разпознае откъде идваше вреценето. Помъкна се лениво напред и след няколко секунди вече беше в края на сечището. Приблужи един пън, когато звукът отново се чу, но този път много по-слабо. Не беше по-далеч от тридесет метра до жертвата. Вече стигна средата на сечището, когато тишината бе разцепена от изстрел на пушка.

Котаракът се праметна през глава във въздуха. Приповдигнаха го едри сачми, които надупчиха кожата му като решето. После се сви на кълбо. Вътрешностите, гърдите и задницата му горяха, опашката му жално затрепера, кръв заля едното му око.

Изстрелът на пушката, заредена с патрони за лисици, не можа да причини смъртта на този хищник. В кучешкия лай, който кръвожадно и доволно заехтя по сечището, котаракът долови джавкането на всички кучета, с които през целия си живот се бе борил. Добре познаваше и кучешките зъби, които се бяха впивали в гърлото му много пъти.

Все пак имаше още сили. Смелостта не го напускаше. Щом кучето го ухапа за гърлото, котаракът се нахвърли върху него и заби теслите си на същото място.

Кучето заскимтя от болка. Котаракът не го пускаше, усещаше, че губи сили, но искаше да убие неприятеля си. Все повече стискаше шията му и приближаваше към артерията. Мускулите му отслабваха с всяка секунда, нищо не усещаше — нито виждаше, нито чуваше.

Първия удар, който му нанесе горският с тояга, той също не почувства, вторият го отблъсна от кучето, което издаваше последни предсмъртни хъркания, чак следващите удари смазаха главата му.

Такъв беше справедливият край на гордия, свиреп хищник от нашите дълбоки лесовете.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.